

Möte med Grundvattenrådet för Kristianstadsslätten

2/10 2008

Fullmäktigesalen, Rådhuset, Kristianstad

Mötesprotokoll

1. **Mötet öppnades** av Johanna Larsson.
2. **Dagordningen** godkändes.
3. Till **mötesordförande** valdes **Sara Malmberg**. (Till sekreterare Michael).
4. Genomgång av närvarande utifrån anmälan (se närvarolista).
5. **Peter Dahlqvist från länsstyrelsen i Skåne**, vattensektionen, presenterade **statusklassningen av grundvatten** med hjälp av www.viss.lst.se. Statusklassningen och riskbedömningen av grundvattenförekomster pågår fortfarande. Då mycket släpar efter så har länsstyrelsen fått uppskov av vattenmyndigheten fram till och med den 15/10 för att hinna kolla igenom materialet en gång till. En sammanställning är utskickad till kommunerna för att kunna få signaler om eventuella direkta fel och dylikt, för att ha möjlighet att kunna korrigera det innan den slutliga rapporteringen. Det finns 175 stycken grundvattenförekomster i Skåne. I enlighet med vattendirektivet är målet att alla förekomster ska ha god status år 2015. Resultatet från statusklassningen ska leda till åtgärdsprogram och förvaltningsplan som tas fram av vattenmyndigheten. Statusklassningen görs för både kvantitativ och kemisk status. Den kemiska statusen utgår för ett antal parametrar (riktlinjer från SGU): nitrat, bekämpningsmedel, klorid, sulfat, ammonium och arsenik. Från **databasen DGV** (nationell databas för grundvattenförekomster och vattentäkter, databasvärd är SGU) hämtas analysresultat från kommunala vattentäkter med mycket data saknas idag och man behöver hjälp med mer data. Analysresultaten från kommunernas vattentäkter ska automatiskt gå till DGV men det är vissa problem med format och överföring. För kvantitativ status finns ännu sämre data tillgängligt, då uttagsmängder inte är direkt kända. SGU har tagit fram underlag för grundvattenbildningen per förekomst. SGU har även gjort en påverkansanalys på nationell nivå. Analysen utgår från punktkällor

ex förorenad mark samt diffusa källor som markanvändning och en samlad poäng ges till varje förekomst. Peter visade exempel för Kristianstadsslätten från VISS. Helgaåsen är t ex rödmarkerad för hög påverkansgrad. Peter visade hur man söker i VISS med exemplen Degeberga (Maglehem-Drakamöllan), Helgaåsen (Vä-Everöd) och Kristianstadsslätten. Namnen på förekomsterna påpekades vara lite missvisande men SGU har rätt att ändra namnen på vattenförekomsterna efter synpunkter från kommunerna. Det föreslås att Johanna kan samla synpunkter och namnförslag på de grundvattenförekomster som inte har namn eller har ”konstiga” namn. Finns inga data tillgängligt är grundregeln att grundvattenförekomsten tills vidare klassas som ”God status”. Det vill säga inga resultat ger bedömningen ”god status”. DGV samlar tills vidare främst analysdata från kommunala och samfälliga vattentäkter. Tanken är att data ska gå direkt från analyslabben till DGV och sedan automatiskt in i VISS. Peter vill gärna ha kompletterande och korrekta data, de har svårt att hinna med att kolla upp alla förekomster. Kristianstadsslättens bedömning diskuterades (se **bilaga 1**).

6. **Ammy Göransson på C4 Teknik**, presenterade en **ekonomisk värdering av grundvattnet** på Kristianstadsslätten. Erfarenheterna av att ekonomiskt värdera grundvatten är mycket begränsade och hennes arbete är ett försök. En ekonomisk analys ska enligt lag göras för varje vattendistrikt av respektive vattenmyndighet. En arbetsgrupp inom EU, WATECO, har tagit fram hur arbetsgången ska vara för den ekonomiska analysen. Steg 1 är karakterisering av avrinningsområde, steg 2 är att göra en trendprognos för samhällsekonomiska drivkrafter fram till år 2015 och steg 3 är att beräkna graden av kostnadstäckning. Det är svårt att värdera grundvatten, mycket pga att ett marknadspris saknas. Men den hydrologiska cykeln försvårar också då yt/grundvatten är utbytbar i viss mån. Frågan om vem som äger grundvattnet är svår att definiera (i Sverige har markägaren rådighet över vattnet på sin mark) och det finns osäkerhet vid effektbeskrivningar. Vidare så komplicerar tidsperspektivet, hur mycket är grundvattnet värt för nästa generation? Ammy presenterar en bild över olika värden på grundvattnet som utvinningsvärden, in situ-värden, användarvärden och icke-användarvärden. Det finns olika värderingsmetoder att tillgå, exempel som produktionsfaktor-, ersättningsmetoden och experimentmarknader men alla ger skattningar. Naturvårdsverket har tagit fram ett förslag på värderingsmetod inför ett beslut som kan användas om man har två val att välja mellan. Ammy har tagit fram **tre alternativ på kostnader för dricksvattenförsörjning i**

Kristianstads kommun. Filter till alla vattenverk ger en merkostnad på 1,5 kr/m³. Att ersätta grundvatten med ytvatten skulle kosta 3 kr/m³ mer. Att ersätta samtliga vattenverk med nya ger en total ersättningskostnad på 510 Mkr och + 3 kr/m³.

En **värdering av bevattningens betydelse i Kristianstads kommun** dvs värdeökning pga bevattning i större och bättre skördar har beräknats. Ökningen beräknas vara 110 Mkr/år (+29%). För att beräkna ett optionsvärde utgår Ammy från SGU:s estimerade uttag på Kristianstadsslätten är 30-40 Mm³ och värdet skulle då vara 90-120 Mkr enligt kommunens taxa. Motsvarande värde vid en jämförelse med det pris Cypern betalar för vatten (Cypern har transporterat vatten från Grekland i tankbåt) kallat "Cypern-priset", 6,33 kr/m³. Värdet skulle då uppgå till 190-255 Mkr.

För **industrin i Kristianstads kommun** med årligt uttag om 2,2 Mm³ skulle en värdering men kommunpris respektive "Cypern-priset" ge ett värde om 7-14 Mkr/år. Ammy lämnade en enkät där deltagarna uppmanades att rangordna olika värden för grundvatten. Ammy har skrivit en rapport om sitt arbete som kommer att läggas upp på hemsidan (www.kristianstad.se/grundvattenrad).

Diskussionen följde presentationen där Henrik Brink framhåller att även privata brunnar kan behöva ersättas med kommunalt vatten (exempelvis vid förorening) vilket skulle då öka kostnaderna mångfalt. Per Malmberg tycker dels att ersätta grundvatten med ytvatten för dricksvatten är helt fel väg att gå samt att affektionsvärdet, det värde som grundvatten har av bara finnas i marken, är så mycket större än de siffror som redovisats. Någon undrar vad orsaken är till att vattnet ska värderas enligt redovisningen? Inför kommande förvaltningsplan med åtgärdsprogram ska åtgärder som sätts in vara kostnadseffektiva och för att kunna uppskatta det så behövs ett pris på vattnet. Peter Dalhqvist menar att det hade varit bra att få använda en del av kubikmeteravgiften för att göra mer undersökningar och veta mer om orsaker och åtgärder. I Danmark finns en skatt (uppgift från Mattias Gustafsson, SGU att skatten nog är 0,25 Dkr/m³) på vattenuttag som bl a går till undersökningar utförda av GEUS (dansk motsvarighet till SGU). I förhållande till landets storlek lägger Danmark 80 ggr mer pengar på undersökningar på grundvatten än vad vi i Sverige gör. I Tyskland har man något liknande system men där läggs en del av avgifterna på åtgärder i till exempel skyddsområden.

7. **Johanna Larsson, C4 Teknik** presenterade en sammanställning av grundvattentäkter med stora uttag på Kristianstadsslätten. Sammanställningen har gjorts klar under

sommaren och källor har varit brunnsarkivet + vattendomar + MIKE SHE-modellen = 650 brunnar. Stora uttag har inte definierats utifrån uttagsmängd då dessa är dåligt kända, utan utgångspunkten har varit från användningsområde som kommunal dricksvattenförsörjning, bevattning, industri samt lantbruk. Data finns idag i ett excel-register där man kan söka efter en brunn beroende på vilken uppgift man har om brunnen. En rapport är framtagen med register samt kartor över brunnarna. Johanna undrar om grundvattenrådet kan tänka sig ställa sig bakom att gå vidare i arbetet med att uppdatera uttagsmängder. Rapporten läggs på hemsidan så kan den hämtas där. Det finns tankar om att gå vidare med att samla in bättre uttagsvärden, något som påbörjades ihop med Hushållningssällskapet och LRF hösten 2007. Johanna kontaktar dem igen för att diskutera hur uttagsuppgifter från lantbruk/bevattning kan samlas in. Det sista steget är att låta en konsult uppdatera uttagsmängder och brunnar i MIKE SHE modellen och utföra vattenbalansberäkningar. Hans Persson, LRF framhåller att ett arbete med att samla in uppgifter om uttagsmängder måste inledas med att först föra ut god information på möten om varför och vad uppgifterna ska användas till. Samt enas om hur bevattningsmängderna ska anges, något som ju varierar för både år och månad. Grundvattenrådet beslutar att ställa sig bakom ett fortsatt arbete. Johanna visade hur det ser ut i MIKE SHE-modellen för brunnar, hur de geologiska lagren är tolkade och hur uttagsmängderna varierar i modellen för både månad och år.

8. Övriga frågor/information:

- a. Johanna Larsson visade den nya hemsidan www.vattenorganisationer.se , en webbportal för alla vattenvårdsförbund och vattenråd i Sverige.
- b. Peter Dahlqvist visade vattenkartan www.gis.lst.se. Där kan man också se statusbedömningarna enligt VISS.
- c. Johanna Larsson visade de senaste mätningarna av grundvattennivåerna från Udden. Det går även bra att se resultat från nivåmätningar på hemsidan www.kristianstad.se/grundvattenrad.
- d. Hans Persson vill att grundvattenrådet trycker på att det bildas ett vattenråd även för Helge å. Christer Neideman håller med och tycker att det är mycket tråkigt att detta stora vattendrag är utan vattenråd i dagsläget. Peter Dahlqvist framhåller att det kommer år 2009 på nationell nivå göras en analys grundvatten – utbyte med akvatiska/terrestra system. Det kan stödja tanken om att olika vattenförekomster påverkar varandra.

- e. Henrik Brink undrar om nästa steg i vattendirektivet och vattenförvaltningen. Samråd om förvaltningsplan och åtgärdsprogram under feb-aug år 2009. Grundvattenrådet är en remissinstans.

9. **Nästa ordinarie möte bestäms förläggas i början av mars 2009** för att gå igenom åtgärdsprogram och förvaltningsplan. Johanna Larsson kallar till möte så fort remissen kommer och försöker göra ett utkast/sammanställning till detta möte, vilket kan skickas tillsammans med inbjudan.

10. Sara Malmberg tackade deltagarna och förklarade mötet avslutat.

Sekreterare

Michael Dahlman

Renskrivet av

Johanna Larsson

Bilaga 1

VISS- Kristianstadsslätten

Följande är utdrag ur databasen VISS och kompletterar mötesprotokollet för Peter Dahlvist presentation om statusklassningen av grundvatten och gäller för grundvattenförekomsten Kristianstadsslätten.

STATUS

Kemisk status

Datum: 2008-08-24 22:31

Version: Arbetsmaterial

Klassificering: God

Status bedöms som god trots att föroreningar avseende bekämpningsmedel kan klassas som dålig enligt 3:e punkten i "rekommendationer för tillvägagångssätt för bedömning av kemisk grundvattenstatus 2008" (Kortfattad manual för arbete inom svensk vattenförvaltning-grundvatten 2008-2012).

Den totala statusen för förekomsten bedöms ändå som god med tanke på att förekomsten är så stor. Förorening av bekämpningsmedel är ett utbrett problem i området även om halten sällan överstiger gränsvärde för enskild substans. Drickskvaliteten kan förväntas vara sämre i många enskilda brunnar i utsatta områden än i de större vattentäkter som här undersökts. Det är även så att antalet bekämpningsmedel som undersökts inte täcker in samtliga bekämpningsmedel som används eller har använts i området. Det är viktigt att bekämpningsmedel fortsätter att följas upp inom vattenförvaltningen i samarbete mellan länsstyrelsen och kommunen.

Förekomsten avviker påtagligt från jämförvärdet avseende nitrat men överskrider inte startpunkt för vändning av trend. Trend bör dock fastställas eftersom föroreningen nått långt ner i grundvattnet.

Data saknas för säker bedömning avseende tungmetaller och klorerade kolväten.

Övriga parametrar som bör nämnas är klorid som överkrider "startpunkt för vändning av trend" i två punkter för kontrollerande övervakning. Sulfat överskrider denna gräns i en vattentäkt.

Kvantitativ status

Datum: 2008-08-24 22:37

Version: Arbetsmaterial

Klassificering: Ej klassad

Det råder vissa år åtminstone i vissa delar av området en konkurrensituation om vattnet på Kristianstadsslätten eftersom uttagen av dricksvatten såväl som bevattningsvatten och processvatten är betydande. Vattenbalansen återställs normalt på hösten/vintern och tillgången på vatten är mkt god men om vattennivåerna sjunker kraftigt ökar risken för infiltration av föroreningar till grundvattnet i samband med uttag vilket är negativt för dricksvattenkvaliteten men även grönsaksodlare och djurhållare som har högt ställda krav på vattenkvaliteten.

Ytterligare analys måste till för att kunna göra en bra bedömning. (SGU?)

RISKBEDÖMNING

VATTENSTATUS/POTENTIAL 2015

Datum: 2008-08-24 23:04

Version: Arbetsmaterial

Klassificering: Risk

Bekämpningsmedelsfynd har gjorts i spridda delar av förekomsten oftast i halter under gränsvärdet för enskid substans (0,1 ug/l). Detta är det främsta skälet till att förekomsten bedöms vara i riskzonen för att inte uppnå god status 2015. Hlaten klorid överskred startpunkt för vändning av trend i två mätpunkter 2007, sulfat överskred densamma i en punkt. Generellt är magsinet påtagligt kvävepåverkat även om inte startpunkt för vändning av trend överskridits 2007 i någon av undersökta täkter. Kommunen bör ha mer data som gerunderlag för fastställande av trend även för nitrat och ammonium som detekterades på tio av sexton platser om än i halter med god marginal till tröskelvärdet. Dataunderlag saknas för bedömning av tungmetaller, klorerade kolväten mm.

Även vattenuttagen måste kvantifieras på ett bättre sätt än hittills och jämföras med grundvattenbildningen innan risken ur kvantitativ synpunkt kan anses liten. Många akvatiska system och värde fulla biotoper i området är grundvattenberoende även om dessa sannolikt är mest beroende av grusavlagringar i ytan. Indirekt kan dock stora uttag i berggrunden leda till att grundvattennivå sänks av i grusälvavlagringar som är av vikt för terrestra och akvatiska system med höga naturvärden.

Risk att Kemisk status inte uppnås 2015

Datum: 2008-10-07 11:05

Version: Arbetsmaterial

Klassificering: Risk

Bekämpningsmedelsfynd har gjorts i spridda delar av förekomsten oftast i halter under gränsvärdet för enskid substans (0,1 ug/l). Detta är det främsta skälet till att förekomsten bedöms vara i riskzonen för att inte uppnå god status 2015. Halten klorid överskred startpunkt för vändning av trend i två mätpunkter 2007, sulfat överskred densamma i en punkt. Generellt är magsinet påtagligt kvävepåverkat även om inte startpunkt för vändning av trend överskridits 2007 i någon av undersökta täkter. Kommunen bör ha mer data som gerunderlag för fastställande av trend även för nitrat och ammonium som detekterades på tio av sexton platser om än i halter med god marginal till tröskelvärdet. Dataunderlag saknas för bedömning av tungmetaller, klorerade kolväten mm.

Kvantitativ status 2015

Datum: 2008-08-24 23:07

Bedömningsgrund använd: Nej

Bedömningsgrundsnivå:

Version: Arbetsmaterial

Klassificering: Ej klassad

Vattenuttagen måste kvantifieras på ett bättre sätt än hittills och jämföras med grundvattenbildningen innan risken ur kvantitativ synpunkt kan anses som liten. Många

akvatiska system och värdefulla biotoper i området är grundvattenberoende även om dessa sannolikt är mest beroende av grusavlagringarna i ytan. Indirekt kan dock stora uttag i berggrunden leda till att grundvattennivå sänks av i grusälvsavlagringar som är av vikt för terrestra och akvatiska system med höga naturvärden.